

Zemkopības ministrijai

zm@zm.gov.lv

Ministru prezidentam

vk@mk.gov.lv

Labdien,

Mēs vēlētos izteikt savus iebildumus par MK noteikumu projektu "Grozījumi Ministru Kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā"".

1997. gada Aizsargjoslu likuma 6. pantā definētas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča aizsargjoslas. 6. Panta 2. daļas 1. punktā definēta krastu kāpu aizsargjosla 300 metru platumā, savukārt 3. punkts paredz ierobežotās saimnieciskās darbības joslu līdz 5 km platumā. Ar 36. panta 4. daļas 1. punktu aizliegta galvenā cirte krastu kāpu aizsargjoslā, savukārt mežsaimniecisko darbību ierobežotās saimnieciskās darbības joslā regulē 2012. gada Ministru Kabineta noteikumu Nr. 935 " Noteikumi par koku ciršanu mežā" 65.3 punkts, kas nosaka, ka Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā sausās minerālaugsnēs augošās priežu mežaudzēs (priedes veido vairāk nekā 80 procentu no mežaudzes šķērslaukuma) ir aizliegta kailcirte.

Šo aizsargjoslas joslu izveidošanas mērķis ir īstenot Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas funkcijas, kādas tās minētas 1997. gada Aizsargjoslu likuma 6. pantā, proti, lai **"samazinātu piesārņojuma ietekmi uz Baltijas jūru, saglabātu meža aizsargfunkcijas, novērstu erozijas procesu attīstību, aizsargātu piekrastes ainavas, nodrošinātu piekrastes dabas resursu, arī atpūtai un tūrismam nepieciešamo resursu un citu sabiedrībai nozīmīgu teritoriju saglabāšanu un aizsardzību, to līdzsvarotu un ilgstošu izmantošanu."** Šīs vēstules autori uzskata, ka 65.3 punkta svītrosāna Ministru Kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā", kas paredzēta ZM noteikumu projektā "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 935 " Noteikumi par koku ciršanu mežā"" (noteikumu projektā patiesībā ir minēta 63.5 punkta svītrosāna, ņemot vērā, ka šāds punkts esošajos noteikumos neeksistē, kā arī anotācijā minēto pamatojumu, pieņemam, ka pieļauta drukas kļūda) un 2 hektāru lielas kailcirtes atļaušana Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā sausās minerālaugsnēs augošās priežu mežaudzēs (priedes veido vairāk nekā 80 procentu no mežaudzes šķērslaukuma) ir pretrunā ar šo aizsargjoslu izveidošanas mērķi un Aizsargjoslu likumu vairāku iemeslu dēļ:

- 1) Divu hektāru lielu kailciršu veidošana un augsnes sagatavošana pirms stādīšanas tik lielās platībās, kā arī iespējamā kailciršu koncentrācija Piejūras zemienē smilts augsnēs var palielināt augsnes vēja erozijas risku, kas nav pienācīgi izvērtēts. Lielie atvērumi sekmē vēja turbulences pieaugumu, kas kombinācijā ar lielajās platībās atsegto un pirms stādīšanas

- 2) Uzarto smilts augsni var radīt masveida augsnes degradāciju un smilšu pārpūšanu, tostarp apdraudot arī būves un blakus esošās mežaudzes, kā arī degradēt kāpu reljefu. Vēsturiski smiltāju staigāšana Piejūras zemienē jau ir pieredzēta, kā dēļ bija jāveic ievērojami nostiprināšanas darbi. LVĢMC prognozes liecina, ka tuvākajos 100 gados Ziemeļeiropā un Latvijā vētru daudzums un intensitāte, kā arī nokrišņu daudzums un intensitāte klimata pārmaiņu ietekmē būtiski pieaugs (būtiski pieaugs dienu skaits ar stipriem un ļoti stipriem nokrišņiem, it sevišķi Kurzemes piekrastē)¹, līdz ar to pieaugs arī erozijas draudi un ietekme uz blakus esošajām mežaudzēm. Attiecīgi, kailciršu platībām Piejūras zemienē vajadzētu samazināties, nevis pieaugt. Lai samazinātu ūdens augsnes eroziju, ir ieteicama veģetācijas un meža segas saglabāšana nogāzēs, kurās slīpums pārsniedz 6-10 grādus grādus², kas bieži attiecās arī uz kāpu reljefā esošajām mežaudzēm;
- 3) Saimniekošana ar 2 ha lielām kailcirtēm un iespējamā kailciršu un jaunaudžu koncentrācija Piejūras zemienē priežu audzēs ilgtermiņā var nozīmīgi mazināt Rīgas jūras līča un Baltijas jūras piekrastes rekreācijas un estētisko vērtību, degradējot piekrastes ainavu, kam jau pašlaik ir liela nozīme tūristu tai skaitā ārzmju tūristu piesaistei, kas palielina piejūras iedzīvotājiem un pašvaldībām ienākumus no tūrisma industrijas, kā arī negatīvi ietekmēt Latvijas iedzīvotāju rekreācijas kvalitāti. Ņemot vērā, ka piejūrā būtiska vērtība ir ainavai ar pieaugušu mežu (nevis izcirtumam vai mežizstrādes ainavai), jāpārbauda, vai ir novērtēts, kā izmainītā ainava ietekmēs īpašumu vērtību un attīstītāju piedāvājumu nekustamo īpašumu tirgū. Tāpat arī vēstules autori vēlētos noskaidrot, vai konkrētais MK noteikumu projekts ir apspriests ar Piejūras zemienē esošajām pašvaldībām, kurām ir savi attīstības plāni un ieceres, kuras nereti balstītas uz tradicionālo un esošo piekrastes ainavu ar pieaugušiem mežiem kā resursu. Piejūras mežu ciršana 2 ha lielās kailcirtēs var izraisīt samērā lielus vietējo iedzīvotāju protestus, zaudējot gan ainavu kā īpašuma vērtības daļu, gan pasliktinot rekreācijas iespējas. Ļoti ilgu gadu piekrastes meži ir īpaši saudzēti no ciršanas un sabiedrībā kopumā šī izveidojusies ainava tiek ļoti augstu vērtēta. Arī tās piedāvātos ekosistēmu pakalpojumus (aktīvās un pasīvās atpūtas iespējas, kultūrainavas vizuālā identitāte un baudīšana, ārstniecības augu vākšana, u.c.) Latvijas iedzīvotāji izmanto salīdzinoši bieži, un ļoti augstu tos novērtē arī no finansiālā skatu punkta, par ko liecina veikto ekosistēmu pakalpojumu pilotpētījumi Saulkrastos un Jaunķemeros, kas veikti LIFE Ekosistēmu pakalpojumu projekta ietvaros³;
- 4) Saimniekošana ar 2 ha lielām kailcirtēm potenciāli var atstāt būtisku negatīvu ietekmi uz Latvijas Republikas īpaši aizsargājamiem biotopiem "1.1. Mežainas piejūras kāpas", kuru aizsardzība noteikta 2000. gada 5. decembra Ministru Kabineta noteikumos Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" un 2000. gada 16. martā LR Saeimas pieņemtā Sugu un Biotopu aizsardzības likuma 8. pantā. Biotops "2180 Mežainas Piejūras kāpas" iekļauts arī 1992. gada 21. maijā pieņemtās Eiropas Kopienas Padomes Direktīvas 92/43/EEK Par dabisko dzīvotņu, faunas un floras aizsardzību I. pielikumā. Direktīvā noteikts, ka ES dalībvalstīm jānodrošina biotopam labvēlīgs aizsardzības statuss

1. VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", KLIMATA PĀRMAIŅU SCENĀRIJI LATVIJAI. Ziņojums, Pieejams: <http://www2.meteo.lv/klimatariks/zinojums.pdf>

2. Soms, Juris. Augsnes ūdens erozija un tās novēršana / Juris Soms, Raimonds Kasparinskis, Anda Ruskule. - [Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2015]. - 31 lpp.

3. LIFE+ programmas "Vides politika un pārvaldība" projekta LIFE13 ENV/LV/000839 "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā" ietvaros veiktais Ekosistēmu un to pakalpojumu ekonomiskais novērtējums Saulkrastu un Jaunķemeru pilotteritorijās. Pieejams:

http://ekosistemas.daba.gov.lv/public/lat/rezultati_un_publicācijas1/ekonomiska_novertesana/

- 5) valsts mērogā. Divus hektārus lielās kailcirtes pašreizējā mežsaimnieciskās prakses izpratnē ir būtisks drauds šim biotopa veidam, jo konkrētā biotopa veida aizsardzības vērtība un kvalitāte balstās uz dabiskiem vai daļēji dabiskiem mežiem raksturīgām struktūrām, proti dažādu vecumu kokaudzi, lielu bioloģiski vecu koku īpatsvaru, daudzveidīgo floristisko sastāvu⁴. Cērtot kailcirtē pašreizējā izpratnē 2 hektāru platībā, kā arī, koncentrējot cirsmas un jaunaudzes netālu vienu otram, tiek iznīcināta dabiskā zemsedze lielā platībā, koku vecumstruktūra vienkāršojas, un netiek atstāts pietiekošs daudzums un platības īpatsvars ar bioloģiski veciem, resniem kokiem un citām bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgām struktūrām. Precīza biotopa izplatība un kvalitāte Latvijas Piejūras zemienē līdz šim nav zināma, un ir nepieciešams sagaidīt projekta "Dabas skaitīšana"⁵ rezultātus, lai varētu efektīvi plānot un sabalansēt ekonomiskos mērķus ar dabas aizsardzības interesēm.

MK noteikumu projekts paredz arī izmaiņas galvenās cirtes caurmērā pēc valdošās koku sugas un bonitātes (izmaiņas, kas paredzētas MK noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" 6. Punktā) – jaunajā redakcijā priecai neatkarīgi no koku vecuma, galvenā cirte varētu notikt, sākot no 30 cm diametrā. Priežu ciršana pēc caurmēra 30 cm diametrā visa Latvijā vēl vairāk samazinās bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgo bioloģiski vecu un resno priežu īpatsvaru, kas ir vērtīgas dzīvotnes daudzām aizsargājamām bezmugurkaulnieku, ķērpju, un putnu sugām, par kuru aizsardzības stāvokli Latvijai jāatskaitās Eiropas Savienībai.

Kopumā Zemkopības Ministrijas noteikumu projektā ierosinātie labojumi ievieš ievērojamas pārmaiņas ar potenciāli lielu ietekmi uz sabiedrības interesēm un dabas vērtībām, kas nav iekļautas Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnēs 2015-2020. gadam, un, līdz ar to, tām nav veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Ir jānovērtē noteikumu projekta ietekme uz vidi un sabiedrības interesēm, ņemot vērā iepriekš minētos argumentus. Noteikumu projekts jāpārstrādā pēc būtības, ņemot vērā novērtējuma rezultātus, kā arī konsultējoties ar pašvaldībām, dabas aizsardzības ekspertiem un Piejūras zemienes attīstībā ieinteresētajām pusēm.

Ar Cieņu,

Dr. Ģeogr. Prof. Olģerts Nikodemus

Dr. Biol. Prof. Guntis Brūmelis

Mag. biol. Valters Kinna

Vēstuli sagatavoja: Valters Kinna (tel. 28346153, valters.kinna@gmail.com)

4. ES nozīmes biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas un darbu organizācijas metodika. 4. Pielikuma biotopu apraksts: 2018 Mežainas piejūras kāpas. Pieejams: https://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/vides_monitoringa_programma/print

5. Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu jeb dzīvotņu izplatības un kvalitātes apzināšana jeb "Dabas skaitīšana", www.skaitamdabu.gov.lv